

ЗАКОНИТЕ НА ГЕТОТО

Радостина Антонова

The article proposes an analysis of the existing norms, which determine the creating of the individual and group identity of the investigated population – Romano ethnic group.

The main groups of norms are related to distribution of power and to keeping the community boundaries. They are distributed according to the gender roles – the men hold the power and the women are responsible for keeping the group boundaries.

At this stage of development of the Romano ethnic group, the existing norms are rather maladaptive and are an obstacle to the successful integration of the minority in the big society.

Теоретична постановка

Световна практика е малцинствата да живеят като отделени групи със силно непропускливи граници. Кварталите в населените места, където те се събират или биват събрани, за да живеят, се наричат гета*. Те се отличават с предимно хомогенен състав на населението — представители на съответното малцинство, лоши жилищно-битови условия, бедност, висока престъпност, девиантно и (себе-) разрушително поведение. Съответната група, която е изолирана в гета, развива или вече има собствени норми, които определят вътрегруповите и междугруповите отношения.

Понятието „група“ се разглежда в рамките на модела на социалната идентификация, разработван от John C. Turner, Henry Tajfel и др. Моделът на „социалната идентификация“ е изграден около ролевата идентичност на индивида.

Според теоретиците на този модел социалната група е двама или повече индивида, които споделят обща социална идентификация за себе си, или които възприемат себе си като членове на една и съща група, т.е. споделят колективно възприятие за собствената социална единица. Това са групи, които имат своята историческа и културна даденост и към тях ин-

*Настоящата статия представя част от резултатите на двегодишна работа по здравен проект, финансиран от Европейската комисия сред ромска малцинствена група в столичния кв. „Факултета“. Работата се извършва от екип на фондация „Здраве и социално развитие“. Авторът на статията е член на този екип.

дивидите биват социализирани директно. В рамките на този модел могат да се изследват не само вътрегруповите процеси, но и междугрупови отношения, основани върху категории като националност, класа, пол, раса или религия.

Психологическият критерий за дефинирането на една група за малцинство е следният: „Малцинствата са подчинени сегменти от общества. Те имат специални физически и културни особености, които се оценяват от доминиращите сегменти на обществото като по-нисши. Малцинствата са цялости, които осъзнават своя статус. Членството в едно малцинство се предава от поколение на поколение посредством правила на произхода, независимо от физическите белези. Следващите поколения получават членство, когато съответните културни или физически характеристики стават явни (напр. чрез процедури на инициация). Членовете на малцинството имат тенденцията да сключват брак само с членове на собствената група по собствена воля или по принуда“ (Simpson & Yinger по Tajfel, 1982 Bern, стр. 143—144). След Втората световна война този дял от социалната психология, чийто обект на изследване са малцинствата, се развива бързо. В САЩ са правени изследвания на стереотипите спрямо различни етнически групи. Например сравняват емоционалните реакции на ветерани от войната спрямо евреи и негри (Harding, J., 1969). Откриват се 2 мрежи на стереотипи:

1. Първата мрежа обхваща чувства на тревожност за това, че въпросното малцинство упражнява много силна власт или контрол (това се отнася преди всичко до евреите).
2. Втората мрежа обхваща чувства на неприязън, погнуса, неприемане на примитивността, социална неприемливост. Това са стереотипи предимно към негрите, които са описвани предимно като „извън закона, неморални и мръсни“. (Harding, J.; 1969, с. 10)

Една от малцинствените етнически групи в България е ромската. За начало на научните изследвания на циганите се смята 1597 г., когато Буенавентура Вулканикус прави проучване относно корените на циганския език. Първата българска публикация е с автор П.Р. Славейков през 1866 г. в неговия вестник „Гайда“ (Марушиакова, Е. и Попов, В.; 1993). Статията е посветена на произхода на циганите — „египетски“ според автора. Един изключително подробен преглед на постиженията на циганологията от началото ѝ до ден-днешен се прави от Е. Марушиакова, В. Попов (1993) и Жан-Пиер Лижео (1998). Повечето изследвания в областта на циганологията са антропологични, етнографски и лингвистични. Интересът е насочен повече към произхода на циганите, отколкото към настоящите им проблеми. Психологичните изследвания досега на етносите в България са насочени към проучване на нагласи, стереотипи и групови дистанции. Те сочат, че именно към ромската група стереотипите са най-ярко очертани и негативни. Преобладаващи са определения като „крадливи“, „мързеливи“, „недисциплинирани“. Единственото положително определение е „музикални, артистични“ (Георгиев Ж., 1993, с. 63—64).